

حجت الاسلام سید مهدی طباطبائی

سرزمین عرفان و دانش

نام مساجد و حسینیه‌های دولاب نیز با روحانیون و علمای بنام این محله گره خورده است. سعید کفایی، یکی دیگر از اهالی دولاب، می‌گوید: «در روزگاری که علما در اداره محله نقش محوری ایفا می‌کردند مسجد بقیه‌الله با نام علمای بزرگی چون حاج شیخ علی دولابی و نیاکنش ملا محمدعلی، ملا محمد تقی و ملا علی اصغر که همگی نسل به نسل امام جماعت مسجد بودند، پیوند خورده بود. خانه علمایی همچون آیت‌الله سعیدی، امام جماعت مسجد موسی بن جعفر (ع) و نیز حجت‌الاسلام حاج سیدمهدی طباطبائی که پس از آیت‌الله سعیدی امام جماعت مسجد شد، محل مراجعه اهالی محله بود. خاندان سیدموسوی از دیگر نامداران دولاب بودند که به وارستگی شهرت داشتند. آنها در دولاب زندگی می‌کردند و از معتمدان محله به شمار می‌آمدند، تا آنجا که مردم برای حل مشکلات ریز و درشت خود نزد این خانواده می‌رفتند.»

آمده برخی طلاب از شهری پای درس یکی از علمای دولاب می‌نشستند. دولاب که در حوزه عرفان چهره‌های برجسته‌ای چون حاج اسماعیل دولابی را معرفی کرده بود، پاتوق مبارزان و جهادگرانی چون شهید نواب صفوی و حاج شیخ مهدی حق پناه بوده است. همچنین علما و منبری‌های بزرگی چون آیت‌الله وحید خراسانی، آیت‌الله فلسفی، حجت‌الاسلام ابوالقاسم شجاعی و مرحوم احمد کافی سال‌ها در دولاب منبر رفته‌اند.»

یاد کردن از علما و بزرگان دینی و عرفای دولاب بدون اشاره به جایگاه حاج اسماعیل دولابی در این محله ممکن نیست؛ عارفی از میان مردم و شیشه مردم کوچه و بازار که اگر چه ۲۲ سال از درگذشتش می‌گذرد، اما هنوز سخنانش شنیدنی است و هنوز میان اهالی محله دولاب شهره است. حاج اسماعیل دانشگاه نرفته بود، اما معلم و مدرس زندگی خیلی‌ها شد. او نکات و پنجه‌های عمیق عرفانی و اخلاقی را با زبان ساده بیان می‌کرد و موجب تحول زندگی انسان‌ها می‌شد.

■ موضوع: علما و عرفای برجسته دولاب
ویژگی: از پایگاه‌های علمی و دینی پایتخت

در اهمیت جایگاه علمی و مذهبی دولاب همین بس که محمد بن جریر طبری، صاحب کتاب «تاریخ طبری»، در خاطرات خود از سفر به دولاب و نشستن پای درس علمای بزرگی چون ابوالبشر دولابی نوشته است.

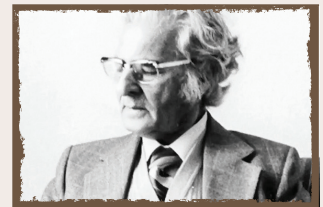
علیرضا زمانی، تهران پژوه، در این باره می‌گوید: «در تاریخ دولاب نام دانشمندان و علمای بزرگ دیگری چون ابواسحاق دولابی، دانشمند علم نسب‌شناسی که در قرن سوم هجری می‌زیست و ابوبکر محمد بن اسماعیل بن زیاد دولابی محدث، مقیم بغداد که در سوم هجری قمری زندگی می‌کرد نیز با تاریخ دولاب گره خورده است.»

محسن حبیب دولابی، یکی از اهالی قدیمی دولاب نیز درباره جایگاه علمی و فرهنگی این محله می‌گوید: «به دولاب دارالمؤمنین می‌گفتند که اشاره به قدمت فرهنگی و مذهبی و علمی این خطه دارد. در تاریخ طبری

بچه محل‌هایی با شهرت ملی و بین‌المللی

■ موضوع: مشاهیر دولاب
ویژگی: خاستگاه فرهیختگان و نام‌آوران

دولاب ویژگی منحصر به فردی دارد و بر برخی ساکنانش که شهرت آنها از مرزهای تهران هم فراتر رفته، زیستن در این محله را به زندگی در مناطق پرزرق و برق تهران ترجیح می‌دهند.

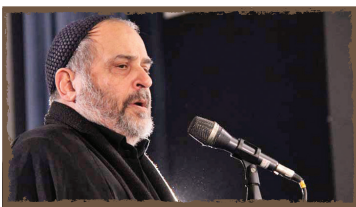

حسین حاجی‌قربانی دولابی، ساکن قدیمی محله، درباره زندگی مشاهیر در محله دولاب می‌گوید: «از جامعه هنری می‌توان به استاد علی اکبر صنعتی، نقاش و مجسمه‌ساز مشهور، اشاره کرد که اهل کرمان بود، اما سال‌ها در محله چهارصد دستگه زندگی کرد. بسیاری از آثار استاد صنعتی که در موزه‌های بین‌المللی به نمایش درآمده، در همان خانه قدیمی و خاطره‌انگیز چهارصد دستگه ساخته شد.»

نوحه‌سرایی با قصیده‌های بی‌تکرار

حاج حسن محمدی دولابی

مهدی آصفی

■ موضوع: مداحان به نام دولاب
ویژگی: بر خور داری از اعتماد و محبوبیت اهالی

محله نام می‌برند. حاج مهدی گلشناس، یکی از مداحان دولاب، از حاج محمدعلی اسلامی فطرت به‌عنوان یکی از پیرغلامان تأثیرگذار این محله نام می‌برد و می‌گوید: «حاج محمدعلی در بازار مولوی حجره برنج‌فروشی داشت و برای دل خودش مداحی می‌کرد. محرم که از راه می‌رسید، سوار دوچرخه می‌شد و به هیئت‌های بازار و هیئت بنی فاطمه سرچشمه می‌رفت و مداحی می‌کرد. حاج محمدعلی مداح ثابت هیئت محبین الزهرا (س) دولاب بود، اما در هیئت‌های دیگر هم روضه می‌خواند و هیچ وجهی دریافت نمی‌کرد. آن قدر بین مردم احترام داشت که وقتی فوت کرد، با اصرار مردم پیکرش را در حرم حضرت عبدالعظیم (ع) به خاک سپردند.»

حاج مهدی آصفی یکی دیگر از مداحان معروف و سنتی دولاب است که بیش از ۴ دهه در هیئت محبین الزهرا (س) در مدح اهل بیت (ع) می‌خواند و تصویرش بارها از قاب تلویزیون پخش شده است. حاج مهدی مداح ثابت هیئت بزازهای تهران است، اما در هیئت‌ها و مراسم مذهبی محله چیزدر هم حضور دارد. علاوه بر این از حاج حسن محمدی هم باید به‌عنوان یکی از شاخص‌ترین مداحان تاریخ دولاب نام برد. آنطور که قدیمی‌ها نقل می‌کنند، حاج حسن در عنفوان جوانی در کوچه‌پسکویه‌های دولاب اشعار روحی می‌خوانده و به تعبیر برخی، اهل مطرب بوده، اما بعد از حضور در مراسم عزاداری امام حسین (ع) توبه می‌کند و تا آخرین روزهای عمرش در مدح اهل بیت (ع) می‌خواند. حاج مهدی گلشناس درباره سبک و شیوه مداحی مرحوم حاج حسن محمدی می‌گوید: «حاج حسن حافظه عجیبی داشت و اسطوره قصیده‌خوانی بود. نقل است که ۹۰ شب در هیئت‌های شمیران مداحی کرد و هر شب یک قصیده جدید خواند. این اتفاقی بی‌سابقه است که مداحی ۹۰ شب بدون قصیده تکراری مداحی کند. حاج حسن دستی هم در قصیده‌سرایی داشت و به خاطر اشعار و قصیده‌های آموزنده‌ای که می‌خواند لقب مرشد به او داده بودند.»

دولاب از روزگار قدیم بافت مذهبی داشت و به همین دلیل، این محله را دارالمؤمنین می‌خواندند. محدوده جغرافیایی محله تاریخی دولاب با گذشت زمان کوچک‌تر شده و تغییر کرده است، اما سنگ‌نوشته‌های بزرگی که در ورودی‌های دولاب نصب شده ورود به دارالمؤمنین را به هر شهروندی خوشامد می‌گوید.

طبق روایت‌های تاریخی مکتوب که از سده‌های قبل به جا مانده، مراسم روضه‌خوانی از دوره صفویه در دولاب رواج داشته و حتی گاهی که برگزاری مراسم مذهبی در پایتخت به دستور حکومت پهلوی ممنوع بوده، بیریق عزاداری اهل بیت (ع) در این محله پابین نیامده است. ذاکران و مداحان سنتی در این سال‌های طولانی چراغ محافل عزاداری را روشن نگه داشته‌اند و اهالی دولاب از آنها به‌عنوان نگهبانان بافت مذهبی

دولاب از سال‌های قدیم خاستگاه فوتبالست‌هایی بود که با کمترین امکانات در زمین‌های خاکی این محله رشد کردند و به اوج شهرت رسیدند. حاجی‌قربانی در این باره می‌گوید: «نسل قدیم فوتبالست‌های مشهور تهرانی، علی پروین و مجید جلالی که در زمین خاکی عارف رشد کردند، اهل دولاب بودند. دولاب از نسل‌های بعد هم در تیم ملی فوتبال نماینده‌هایی مثل مهدی امیرآبادی، مرحوم علی انصاریان و بهروز رهبری‌فرد داشت که همه آنها در زمین‌های خاکی رشد کردند و خانه پدری آنها هنوز در دولاب است.»

دولاب رجال سیاسی معروفی هم داشت. مصطفی محمدنجر که در دولت نهم به‌عنوان وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح فعالیت کرد و در دولت دهم وزیر کشور شد، اهل دولاب است. حاجی‌قربانی می‌گوید: «حاج صادق حاجی‌قربانی دولابی که سال ۱۳۵۷ بزرگ‌ترین مؤسسه خبری تهران تا آن زمان را تأسیس کرد، مایه افتخار اهالی دولاب است. او در بازار بزرگ تهران صاحب اعتبار است و از اعتبارش برای گره‌گشایی از کار مردم بهره می‌برد.»